VIIKONVAIHDE

IKIVIHREÄT

PEKKA MUSTONEN/LEHTIKUVA

Four Cats tunnetaan hyvin hiotuista lauluharmonioistaan.

Four Cats hallitsi melodian ja svengin

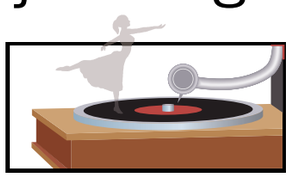

”Annan toisten mä talletella suuret setelit. Ne multa pitkät vain saa.”

Suuret setelit on Four Cats -lauluyhtyeen tunnetuksi tekemä käännösiskelmä, joka ylsi parhaimmillaan Suomen myyntilistan kolmannelle sijalle.

Four Cats levytti sinivalkoisen versionsa amerikkalaishitistä Greenback Dollar Scandia-levymerkille maineikkaan **Jaakko Salon** yhtyeen säestämänä vuonna 1963.

Kalifornialainen folkyhtye The Kingston Trio äänitti Greenback Dollarin vain vuotta ennen suomalaiskvartettia.

Sanoittajamestari **Sauvo Puhtilan** (1928–2014) suomenkielinen käännös noudatteli varsin uskollisesti alkuperäistä lyriikkaa, tosin vihreäselkäiset dollarit vaihtuivat Saukin tekstissä suuriksi seteleiksi.

Marakassi helisee

”Elän, pelaan, kuljen, ja laulu soi.”

Four Catsin versio poikkeaa selvästi The Kingston Trion sovituksesta, joka on suomalaisyhtyettä rosoisempi.

Jaakko Salon sovittama Suuret setelit käynnistyy menevällä kitarariffillä, ja koko kappaleen ajan taustalla helisee marakassi. Syvyyttä sävelmään tuovat Catsien lauluharmoniat, joiden ominaispiirteenä on huoliteltu stemmasoundi.

Myöhemmin oman tulkintansa laulusta ovat esittäneet muun muassa Popeda ja rap-artisti Cheek hiphop-versiossaan Tuhlaajapoika.

Television pioneerit

Four Cats oli suosionsa huipulla 1960-luvun alkupuolella, kun ensimmäiset musiikkiohjelmat tulivat Suomen televisioon. Kvartetti oli vakiovieras esimerkiksi tv:n musiikkirevyissä.

Yhtye esiintyi lisäksi Montreux’in Kultainen Ruusu -kilpailun voittaneessa Lumilinna-lyhytelokuvassa.

Menestysiskelmiä olivat muun muassa Sabeline ja Painu pois Jack. Yhtye lauloi myös aikakautensa lahjakkaimpien tähtien taustoilla, esimerkkinä **Brita Koivusen** Saku Sammakko vuodelta 1961.

Monipuolista osaamista

Alkuperäisjäsenistä ovat yhä mukana suomalaiset viihdelegendat, pitkän linjan ammattimuusikkona tunnettu **Pentti Lasanen** sekä luonnonlahjakkuus **Kai Lind**.

Yhtyeeseen kuuluvat myöhemmin mukaan liittyneet tenorit **Martti Metsäketo** ja **Esa Nieminen**, jonka suuri yleisö muistaa vuosituhannen vaihteen suositun BumtsiBum!-viihdeohjelman pianistina.

”Kollien” viimeisin äänite on 1990-luvun puolivälistä, mutta yhtye esiintyy edelleen säännöllisesti esimerkiksi firmojen juhlissa ja yksityistilaisuuksissa.

RIKU-MATTI AKKANEN

KANSAN SUUSTA

Sydämen ääni

Nyt avataan sydäntä, sillä ystävänpäivän seutu on sydämellistä aikaa.

Jos jonkin ottaa sydämen asiaksi, se tulee varmasti hoidettua. Sydämellä voi olla kivi tai muuta taakkaa, ja voipa sydän itsekin olla kova kuin kivi. Oikein kova ihminen on sydämetön.

Äidin sydäntä sanotaan villaa pehmeämmäksi. Lapsella sormi kipeä, äidillä sydän, sanoo sananparsi.

Empaattisella ja avuliaalla ihmisellä sydän on paikallaan. Pelon vuoksi sydän voi olla syrjällään tai peräti kurkussa.

Intialaisen sanonnan mukaan sydän käskee, järki kieltää. Sydäntä ei voi käskeä, minkä tietää jokainen, joka on rakastunut ja menettänyt sydämensä.

Ehkä sen vuoksi elämäntaito-oppaissa kehotetaan seuraamaan sydämen ääntä. Siinä missä järki laskelmoi, sydäntä ohjaavat intuitio ja myötätunto.

Sydän on feminiini, järki maskuliini. Ruotsalaisen sanonnan mukaan naisen sydän näkee enemmän kuin kymmenen miehen silmät. Naisen sydän voi olla myös julma, kuten satukirjansa lukeneet tietävät. Vaikka suusta virtaisi sanoja, jotka ovat makeita kuin hunaja, sydän voi olla kavala.

Sydän voi sykkiä tai peräti palaa jollekin. Sydän voi pakahtua onnesta ja särkyä surusta.

Paljosta tiedosta huolimatta sydäntä sanotaan tuntemattomaksi valtakunnaksi. Meren syvyyttä ja ihmissydäntä on vaikea luodata, sanoo kiinalainen.

TOPI LINJAMA

Lentojätkä laulaa jätkän humppaa potilaille

Entinen lentojätkä Eino Tahvanainen käy laulamassa hoivakodin ja terveyskeskuksen potilaille. Kahdeksankymppisen miehen elämässä riittää virtaa kulumista ja säryistä huolimatta. ”Mie en jää paikalleen.”

KIRKKONUMMI (MT)

Eino Tahvanaisen kodista näkee yhdellä silmäyksellä monta harrastusta. Keskellä olohuonetta on kuntopyörä, jota mies polkee samalla kun katselee televisiosta eurosporttia. Välillä on käsipainojen vuoro.

”Eilen poljin kolme kilometriä”, Tahvanainen kertoo. Jokunen viikko sitten hän sinnitteli muutama kilometri kerrallaan 17 kilometrin taipaleen 25 kilometrin tuntivauhdilla.

Kodin seiniä hallitsevat kirkkoja kuvaavat mosaiikkitaulut, joita Tahvanainen innostui tekemään vuosikymmeniä sitten. Sementtipintaan painetut luonnonkivet tuovat tunnistettavasti esiin tuttuja kirkkoja eri puolilta maata. Niitä on nähty parissa näyttelyssäkin.

Nojatuolista on kehkeytynyt punasävyisten pullonkorkkien täplittämänä jätkän valtaistuin. Kirjahyllyn päällä seisoo pokasahan teräskaari muistona 1950-luvun metsätöistä.

Renkinä ja metsurina

Viipurissa syntynyt Eino Tahvanainen päätyi yksinäisen äidin lapsena lastenkotiin. Evakkomatka suuntautui ensin Eurajoen lastenkotiin ja sieltä poikakotiin Harjavaltaan.

”Äiti halusi minut takaisin, kun hän meni naimisiin.”

Jo rippikouluiässä Tahvanainen aloitti renkinä ja jatkoi siitä metsurin hommiin. Lentojätkiksi sanottiin niitä, jotka kiersivät Tahvanaisen tapaan työn perässä savotalta toiselle.

”Uskallan sanoa, että olin siinä työssä nopea. Minut olisi lähetetty kilpailuihin, mutta en lähtenyt. Siitähän pomo oli vihainen.”

Veteraanien mottikisoista hänellä on kokemusta. Paras tulos on ollut sarjan kuudes sija.

”No jouvahan mie”

Tahvanainen on ylpeä lentojätkän tittelistä, vaikka ammatti vuosikymmenen päästä vaihtuikin. Työ ei tuntunut raskaalta miehestä, joka treenasi innokkaasti juoksua ja hiihtoa.

Rallattelu ryyppyporukoissa jäi vähiin, joten hän ehti metsurin työn ohessa monelle maatilalle apumiehen hommiin. Kun tekevää karjalaismiestä kysyttiin tien päälle, vastaus oli helppo: ”No jouvahan mie.”

Savotoilta Tahvanainen siirtyi trukin kuljettajaksi Lappeenrannan seudulle ja perusti perheen. Vielä kerran kysyttiin vanhaa ammattitaitoa, kun tuhoisa myrsky kaatoi metsää Göteborgin tienoilla 1969.

”Miut laitettiin matkan vetäjäksi”, kahdeksan kuukauden pestin hoitanut Tahvanainen kertoo.

Laulaja ja lukukumppani

Entinen lentojätkä ei tahdo olla eläkkeellä jouten. Ensimmäisen kerran hän lähti laulamaan sairaalan potilaille parikymmentä vuotta sitten, kun kirkkokuorosta tuttu osastonhoitaja sitä ehdotti.

Laulu siivittää iltapäivän kahvihetkeä hoivakoti Lehmuskartanossa. Eino Tahvanaisen takana Leevi Nylund.

»Tekemisen meininkiä pitää yllä hyvän mielen lisäksi yksi selkeä tavoite. Ettei joudu hoitokotiin.«

EINO TAHVANAINEN

Metsäkukkia, Jätkän humppa ja moni muu lauluvihkon tuttu kappale saa kuulijat aina vain liikuttumaan.

Nykyään hän käy laulamassa myös hoivakodissa ja kehitysvammaisten työkeskuksessa. Eikä siinä kaikki. Hän lukee kaksi kertaa viikossa urheiluuutiset halvaantuneelle miehelle, pelaa korttia naapurin muistisairaan miehen kanssa ja ryhtyy tarvittaessa vaikka joulupukiksi.

Tekemisen meininkiä pitää yllä hyvän mielen lisäksi yksi selkeä tavoite. ”No se, etten joudu tuonne hoitokotiin.”

Rollaattorilla liikkuva Tahvanainen tietää, miten käy, kun vanha ihminen jää särkyjen takia sängyn pohjalle. ”Särkee se minullakin, mutta mie sären takaisin. Mie en jää paikalleen.”

”Mieli iloiseksi porukoissa”

Yhdistystoiminta on Tahvanaiselle tärkeä osa elämää. Hän pyörittää puheenjohtajana paikallista invalidiyhdistystä ja osallistuu muutenkin eläkeläisten toimintaan.

Tahvanaisen on omien kokemusten nojalla helppo kannustaa ikätovereita. ”Liikkukaa, liikkukaa, ja mieli iloiseksi porukoissa.”

TARJA HALLA

Majakat ja kirkot kiehtovat mosaiikkitaulujen tekijää.

Aktiivinen eläkeläinen tapaa joka viikko sänkyyn sidottuja ystäviä ja tuttavia.

MARKKU VUORIKARI

Neljän kilon käsipainot ovat säännöllisessä käytössä. Eino Tahvanaisen takana näkyy käsin koristeltu jätkän valtaistuin.

80-vuotiaat ovat kuviteltua tyytyväisempiä

Valtaosa 80-vuotiaista asuu edelleen omassa kodissaan eikä tarvitse palveluita selvitäkseen arjesta. Noin 70 prosenttia ikäluokasta on tyytyväinen elämäänsä, kertoo työeläkevakuutusyhtiö Ilmarisen tuore tutkimus.

”Tulos on jopa yllätys yleiseen mielikuvaan verrattuna”, varatoimitusjohtaja **Sini Kivihuhta** totesi Ilmarisen ja Vanhustyön keskusliiton seminaarissa.

Arjen palvelujakin tarvitaan. Hoivapalveluja käyttää tällä hetkellä joka kolmas kahdeksankymppinen.

Vastaajat kertovat saavansa elinvoimaa etenkin perheen ja suvun seurasta, liikunnasta ja ystävien tapaamisesta. Tärkeitä ovat myös monet harrastukset.

Päivät kuluvat usein arkisissa askareissa tai harrastusten parissa. Moni pitää itseään toimintakykyisenä ja sosiaalisena.

Yli puolet puhelinhaastatteluihin vastanneista on eläkkeellä hoitanut lapsenlapsiaan. Reilu kolmannes on tehnyt vapaaehtoistyötä.

Monta tapaa olla vanha

Mielikuva vanhoista ihmisistä yhtenäisenä joukkona on syytä romuttaa, todettiin seminaarin asiantuntijapaneelissa. 60–100-vuotiaiden joukossa on niin maratoonareita kuin täysin avun tarpeessa olevia ihmisiä.

Professori **Kaisu Pitkälä** arvioi, että käsitykset vanhuudesta ovat muuttumassa. Vanhuus ei tarkoita vain sairauksien kasautumista ja raihnaisuutta.

Vanhuus voi olla vahvaa osallistumista, isovanhemmuutta ja sosiaalisten suhteiden vaalimista. Vanhuksista tehdään Pitkälän mukaan sivustakatsojia puhumalla heistä huoltorasituksena, hoitotaakkana tai eläkepommina.

”80-vuotias on yksi meistä”, Pitkälä sanoo.

Itä-Suomen eläkkeet pieniä

Tutkimus tuo lähikuvaan vuonna 1935 syntyneet suomalaiset. Heistä on nyt elossa alle puolet. Suomeen syntyi 70 000 lasta, joista 30 000 on yltänyt 80 vuoden ikään. Miehiä on joukosta 40 prosenttia ja naisia 60 prosenttia.

Puhelinhaastattelujen avulla selvitettiin 80-vuotiaiden elämänlaatua, palvelujen tarvetta ja toimeentuloa.

Eläke riittää vastaajien mielestä hyvin, kun se on yli 1 400 euroa.

Näin hyvin asiat ovat joka toisella vastaajalla.

Heikoin tilanne on Itä-Suomessa, jossa peräti 68 prosenttia saa alle 1 400 euroa eläkettä. Pääkaupunkiseudulla vastaava osuus on 27 prosenttia.

Miesten eläke on keskimäärin liki 400 euroa parempi kuin naisten. 80-vuotiaan miehen keskieläke on Eläketurvakeskuksen mukaan 1 770 euroa ja naisen 1 380 euroa.

Naisten täytyy olla säästäväisiä ja sitä he tutkimuksen mukaan ovatkin. Naisista 61 prosenttia asuu yksin, joten heillä ei ole kumppania jakamassa elinkustannuksia. Miehistä yksin asuu joka viides.

Tutkimukseen vastanneilla miehillä on takanaan 40 työvuotta ja naisilla 35.

TARJA HALLA

IKÄLUOKKA 1935

Joka toinen asuu yksin

Vuonna 1935 syntyneistä miehistä on elossa 12 000 ja naisista 18 000.
Kotona asuu edelleen 87 prosenttia ikäluokasta. Joka toinen asuu yksin.
Tyytyväisiä elämäänsä on 70 prosenttia kyselyyn vastanneista. Moni on tehnyt eläkkeellä ansio- tai vapaaehtoistyötä.
Kaksi kolmesta selviää arjesta ilman hoivapalveluita.
Elinvoimaa tuovat perheen ja ystävien seura, liikunta ja harrastukset.
Lähde: Ilmarinen